SONet BOTNIA

Kirjaamisvalmennus ja muu sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittäminen Kansa-koulu-hankkeiden jälkeen

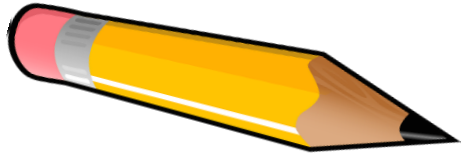

Päivi Niiranen,

aluekoordinaattori, sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan asiantuntija

SONet BOTNIA

Toteutettiin sosiaalialan osaamiskeskusverkostoa hyödyntäen. THL:n toimiessa valtionapuviranomaisena

Kansa-koulu hanke 2015-2017

- Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain toimeenpano
- Kohderyhmänä julkiset organisaatiot ja niissä kirjaamista toteuttavat työntekijät
- Kirjaamisvalmennusmateriaalin tuottaminen ja valmentajien valmennus, valmentajaverkostot

Kansa-koulu II-hanke 2018-2019

- Määrämuotoista kirjaamista edistävä hanke
- Kohderyhminä erityisesti
  - Yksityiset palveluntuottajat
  - Koulutusorganisaatiot
  - Sosiaalihuollon esimiehet
  - Asiakirjahallinnosta vastaavat ja pääkäyttäjät
  - Verkostotyö
  - Nykytilankartoituksen työkalu

Taustalla tavoite yhdenmukaistaa kirjaamiskäytäntöjä, tietosisältöjä sekä tukea kuntia Kantaan liittymisen valmisteluissa ja liittymisessä

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015

- ”Tarkoituksena on toteuttaa **yhdenmukaisia menettelytapoja** käsiteltäessä sosiaalihuollon asiakasta koskevia tietoja ja siten edistää sosiaalihuollon tehtävien asianmukaista hoitamista.”

4 § Asiakastietojen kirjaaminen

- ”Sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö sekä avustava henkilöstö, joka osallistuu

asiakastyöhön, **ovat velvollisia kirjaamaan** - tarpeelliset ja riittävät tiedot

määrämuotoisina asiakirjoina ja tallettamaan ne 5 §:n mukaisesti.”

SONet BOTNIA

Tavoitteena sujuvat ja laadukkaat palvelut

- Sosiaalialan työn edellytyksenä on, että **hyödynnettävä asiakastieto on siellä, missä asiakasta palvellaan**
- Valtakunnallisen yhtenäistämisen tuoma määrämuotoisuus jäsentää kirjauksia

→ Kansa-koulu-II-hankkeen tavoitteena oli, että sosiaalihuollon asiakastietoa kirjattaessa koko Suomessa on **yhtenäiset menettelytavat**

Uutta ja osittain vanhaa osaamista

Teknisesti

- Asiakirjan liittäminen oikeaan kontekstiin eli uudet luokitukset:
  - Palvelutehtävät (7)
  - Sosiaalipalvelut (49) ja
  - Palveluprosessit (palvelutehtäväkohtaiset palveluprosessit yht. 135)
- Asian- ja asiakkuudenhallinta
- Yhdenmukaiset asiakirjat, ei enää omia lomakkeita

Sisällöllisesti

- Selkeä ja ymmärrettävä kieli, yhdenmukaiset termit ja käsitteet
- Asiakaslähtöinen ja osallistava kirjaaminen
- Eettisyys kirjaamisessa
- Monialaisen yhteistyön kirjaaminen
- Rajapinta-(yhdyspinta) kirjaaminen

Sosiaalihuollon palvelutehtäviin sisältyvät sosiaalipalvelut

SOSIAALIPALVELU	PALVELUTEHTÄVÄ	Iäkkäiden palvelut	Lapsiperheiden palvelut	Lastensuojelu	Perheoikeudelliset palvelut	Päihdehuolto	Työikäisten palvelut	Vammaispalvelut
Adoptioneuvonta				■				
Ammatillinen perhehoito	■		■				▒	
Asiakkaan raha-asioiden hoitaminen	■	■	■			■		
Asunnon muutostyö	■						■	
Ensikotipalvelu		■						
Henkilökohtainen apu							■	
Isyyden selvittäminen				■				
Kasvatus- ja perheneuvonta		■						
Kotihoito	■	■				■	▒	
Kotipalvelu	■	■				■	▒	
Kotoutumisen edistäminen	■	■				■		
Kriisityö	■	■				■		
Kuntouttava työtoiminta						■		
Kuntoutusohjaus							■	
Laitospalvelu	■		■		■		■	
Lapsen elatusavun turvaaminen				■				
Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen				■				
Lapsen yksityisen sijoituksen valvonta		■						
Liikkumista tukeva palvelu	■	■				■	■	
Lomanviettopalvelu	■	■				■	▒	
Läheistään hoitavan henkilön vapaa	■	■				■		
Omaishoidon tuki	■	■				■	▒	
Palveluasuminen	■				▒	■	■	
Perheasioiden sovittelu				■				
Perhehoito	■		■				▒	
Perhekuntoutus			■					
Perhetyö	▒	■						
Puolison elatusavun turvaaminen				■				

Sosiaalihuollon palvelutehtäviin sisältyvät sosiaalipalvelut

SOSIAALIPALVELU	PALVELUTEHTÄVÄ	Iäkkäiden palvelut	Lapsiperheiden palvelut	Lastensuojelu	Perheoikeudelliset palvelut	Päihdehuolto	Työikäisten palvelut	Vammaispalvelut
Päivätoiminta	■				▒	▒		■
Sijaishoito	■	■					■	▒
Sopeutumisvalmennus								■
Sosiaalinen kuntoutus	■	■				■	■	
Sosiaalinen luototus	■	■					■	
Sosiaaliohjaus	■	■	■			■	■	■
Sosiaalipäivystys	■	■	■			▒	■	▒
Sosiaalityö	■	■	■			■	■	■
Tapaamisten valvonta					■			
Tehostettu palveluasuminen	■					▒	■	■
Tehostettu perhetyö			■					
Tilapäinen asuminen	■	■				▒	■	
Toimeentulotukipalvelu	■	■					■	
Tuettu asuminen	■		▒			▒	■	▒
Tukisuhdetoiminta	■	■	▒			▒	■	▒
Turvakotipalvelu	■	■					■	
Vammaisten henkilöiden työhönvalmennus								■
Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta							■	
Vammaisten henkilöiden työtoiminta							■	■
Vertaistukitoiminta		■	▒			▒		
Äitiyden selvittäminen					■			

Selite

Säädöksen perusteella palvelutehtävään kuuluva sosiaalipalvelu ■

Palvelutehtävässä yleisesti annettava sosiaalipalvelu ▒

ESIM. ASIAKASKERTOMUSMERKINNÄT

Ennen yksi jatkuva asiakaskertomus, nyt:

- Merkintä asian vireilletulosta
- Merkintä sosiaalipalvelun alkamisesta
- Merkintä ohjauksesta ja neuvonnasta
- Merkintä neuvottelusta
- Merkintä tapaamisesta tai yhteydenotosta
- Merkintä neuvottelun, tapaamisen tai yhteydenoton peruuntumisesta
- Merkintä asiakkaan arjesta
- Merkintä rajoitustoimenpiteestä
- Merkintä asiakasta koskevien tietojen pyytämisestä tai saamisesta
- Merkintä asiakastietojen luovuttamisesta
- Merkintä sosiaaliasiamiehen toiminnasta
- Merkintä sosiaalipalvelun päättymisestä
- Muu asiakaskertomusmerkintä
- Merkintä toimintakyvystä

Kansa-koulun tulokset

- Kattava valmennusmateriaali määrämuotoisesta kirjaamisesta
- Valmennuskokonaisuudet, joiden avulla osaamista on viety organisaatioihin
- Kirjaamisvalmentajaverkostot
- Nykytilan kartoituksen työkalu
  - Työkalun avulla on tarkoitus selvittää, mitä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoja organisaatiossa nyt laaditaan. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva siitä, missä tietojärjestelmissä sosiaalihuollon asiakastietoja käsitellään ja säilytetään. Kerätyistä tiedoista on hyötyä sosiaalihuollon organisaation valmistautuessa Kanta-palveluihin (Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon) liittymiseen.

Pohjalaismaakunnat: Kirjaamisvalmentajia: I-vaihe 153 henkilöä, II-vaihe yksityiset 29 henkilöä, koulutusorganisaatioihin 13 henkilöä. Kirjaamisvalmentajien valmentamat kirjaamisosaajat organisaatioissa 2201. Kohderyhmistä esimiehille suunnattua tallennetta on katsottu valtakunnallisesti 745 kertaa. (Tilanne 13.11.2019) pääkäyttäjät/arkistovastaavat ei tarkkaa tietoa, koska valmennuspaketit netissä vapaasti luettavissa.

Tarkempaa tietoa hankkeen toimista ja tuloksista: SONet BOTNIA:n toimintakertomuksesta sekä hankkeen loppuseminaari katsottavissa, linkki

Lisäksi: Sosiaalihuollon/-työn tulevaisuutta visioimassa – digiä ja muuta tukea sosiaalihuollon toimeenpanoon-seminaari, Seinäjoki, linkki

Lisätukea tarvitaan

- Lisäkoulutusta määrämuotoiseen kirjaamiseen
- Apua kirjaamiskoulutusten järjestämiseen organisaatioissa
  - Uusia kirjaamisvalmentajia organisaatioihin muun muassa henkilöstövaihdosten vuoksi
- Ajantasaisen tiedon saaminen tiivistetysti ja kohdennetusti on koettu tärkeäksi

Lähde: Kysely kirjaamisvalmentajille syksy 2019,

n=493

Lisätukea tarvitaan

Organisaation tarvitsema tuki
- Neuvontapalvelut
- Määrämuotoisen kirjaamisen kouluttajakoulutusta.
- Informointia
- Lisäkoulutusta asiakirjojen kirjaamisessa; käytännön asiakkuuksien ja määrämuotoisen kirjaamisen yhteensovittaminen ei ole ihan yksinkertaista

Sosiaalialan osaamiskeskuksen tuki sosiaalialan tiedonhallinnan kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä?

- Tietoa kokoava taho. Tiedonhallintaan liittyvän runsaan tietotulvan koordinointi niin substanssista kuin tapahtumista, joissa tiedonhallintaa käsitellään.
- Määrämuotoisen kirjaamisen kouluttajakoulutusta tarvitaan jatkossakin. Lisää koulutusta tai työpajoja joissa käsitellään kirjaamista.
- Osaamiskeskus voisi ottaa roolin kouluttajana.
- Tiedonhallinnan kehittäminen sosiaalipalveluissa tulevaisuuteen suunnaten olisi oleellisen tärkeää esimerkiksi Kansa-hankemuotoisesti vahvalla tuella. Ilman tätä tukea vaarana on tiedonhallinnan kehittämisen sosiaalipalveluissa jääminen paikalleen.
- Sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittämisessä on paljon mahdollisuuksia, joita ei ole hyödynnetty verrattuna esimerkiksi terveydenhuollon jo olemassa oleviin järjestelmiin. Tiedonhallinnan kehittämisellä on suurta vaikutusta työntekijöiden työajan käyttämiseen sekä erityisesti asiakaslähtöiseen työskentelyyn.
- Kirjaamisvalmentajien verkoston tehokas tiedottaminen ja päivittäminen keskeisistä kirjaamisasioista.

Lähde: Kysely kuntiin Kantaan liittymisestä ja sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittämisestä syksy 2019) n=11

Tarve jatkuvalle kehittämiselle ja tuelle

- Kattava valmennusmateriaali määrämuotoisesta kirjaamisesta
- Valmennuskokonaisuudet, joiden avulla osaamista on vietv organisaatioihin
- Nykytilan kartoituksen työkalu
- Kirjaamisvalmentajaverkosto

Päivitettävä
Tarvitsee tukea
Päivitettävä
Tarvitsee tukea

SOSIAALIHUOLLON TIEDONHALLINNAN HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

Haasteet

- Tietojohtaminen:
  - Kanta-palveluiden ja sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston käyttöönotto on yksi tärkeimmistä askeleista kohti yhtenäistä sosiaalihuollon toteuttamista (EPSotti).
  - Kirjaamisosaamisen kehittäminen yhtenäiseksi on edellytys sille, että saamme vertailukelpoista ja yhdenvertaista tietoa sosiaalihuollosta päätöksen teon tueksi.
  - Niin kauan kuin asiakastiedon kirjaaminen ei ole laadukasta, ei meillä tule sosiaalihuollossa olemaan perustaa luotettavalle tiedolla johtamiselle.
- Tilastotiedon kerääminen ja hyödyntäminen haastavaa kunnissa
  - Esimerkiksi: ei taloudellisia resursseja osallistua FinSote-tutkimukseen, ei resursseja hyödyntää olemassa olevia THL:n tietoja
- Vähäiset ja kömpelöt raportointityökalut
- Moniammatillinen SOTE-integraatio, vaatii **yhtenäisen** tietomallin, mutta
  - sosiaalihuollon toiminnan ja tiedonhallinnan prosessien mallintaminen kesken organisaatioissa

Nykyiset sosiaalihuollon rekisterit ja tiedonkeruut

- Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut (HILMO-rekisteri)
- Lastensuojelun tiedonkeruu
- Lapsen elatus ja huolto sekä isyyden selvittäminen
- Sosiaalipalvelujen toimintatilasto
- Toimeentulotukirekisteri
- Kuntakysely

Arajärvi, THL: Miten päästään eroon sosiaalihuollon erillisistä rekistereistä ja tiedonkeruista? linkki

”Ensio- ja toisiokäytön kehittämispolku”

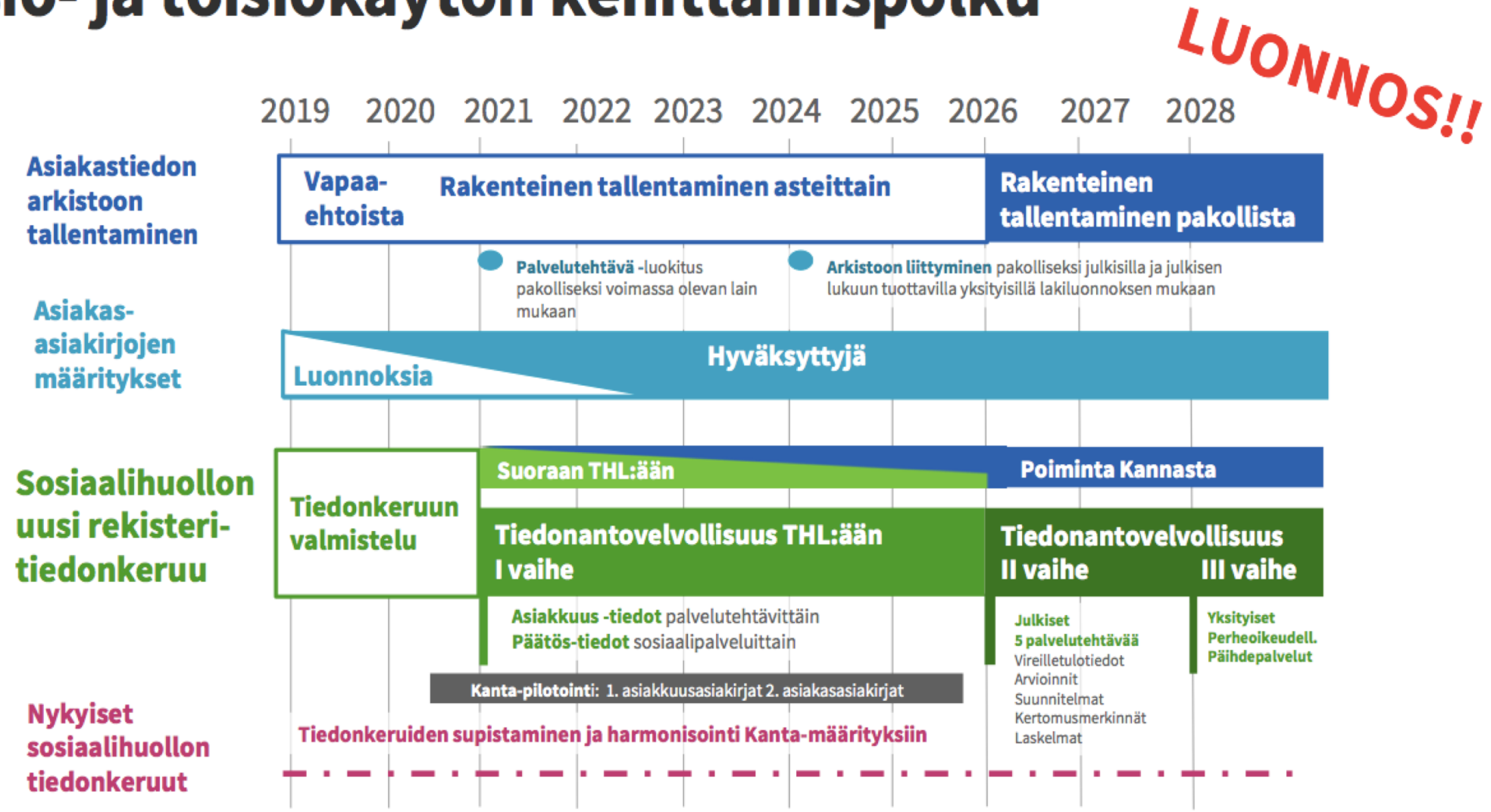

HYÖDYT 2026 ALKAEN

Esimerkiksi mittarit asiakastyössä: Avain-mittarin pilkkominen asiakasasiakirjaan, jolloin itse mittaria tarvitsee käyttää ainoastaan arvioinnissa

Lähde: Ailio, Väyrynen ym. Sosiaalihuollon tiedonkeruu-uudistuksen kehittämispolku (2020) https://www.julkari.fi/handle/10024/139139

Mahdollisuudet

- Asiakirjahallinnon nykytilan kartoituksen toteuttaminen
- Luokitusten ja asiakirjarakenteiden käyttöönotto
- Nykyisten kirjaamisvalmentajaverkostojen asiantuntijuuden hyödyntäminen ja ylläpito
- Moniammatillinen kirjaaminen ja yhteiset asiakirjat, vaikka ei toimittaisi samaan rekisteriin

Kysymyksiä

- Miten sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittäminen turvataan?
- Miten sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittäminen näkyy hankehauissa, vai näkyykö?

Kiitos!